

ІННОВАЦІЙНА ДЕТЕРМІНАНТА МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Берестецька П.В.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

Теоретично досліджено класифікацію видів інноваційної конкурентоспроможності у розрізі новітньої профільної літератури. Проаналізовано вплив інноваційної складової на виробничий процес як одну із його основних детермінант. Проаналізовано ефективність імплементації інноваційної детермінанти та виділено етап, на якому залучення є найбільш ефективним.

Ключові слова: інновація, конкурентоспроможність, детермінанта, економічна діяльність, науково-технічний прогрес.

Постановка проблеми. Інноваційна детермінанта конкурентоспроможності підприємств є відносно новим поняттям, що змінює свої основні характеристики з плином часу та тенденціями світового розвитку, потребує постійного вивчення, моніторингу та відстеження новітніх тенденцій. Його проблематика заключається у необхідності постійного оновлення інформації, огляду питання з точки зору географічного розташування суб'єкта економічної діяльності, впливу держави та її програм, галузевої диверсифікації. Всі ці фактори разом формують підґрунтя до розвитку та змін у інноваційній детермінанті підприємства, роблять питання дуже широким та тим, що має бути вивченим з різних точок зору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Конкурентоспроможність – поняття, що досліджується протягом усього періоду існування економічної науки як такої. Сутність конкурентоспроможності, її детермінант та форм впливу на реальний сектор економіки вивчалися представниками класичної політекономії (Сміт А., Рікардо Д.), вченими ХХ століття, що акцентували свою увагу на питаннях конкурентоспроможності ринкової економіки як на макроекономічному рівні держав так і на мікроекономічному рівні окремих галузей та виробників (Кейнс Дж., Маршалл А., Портер М., Шумпетер Й., Пізано Г. та інші) та продовжує активно вивчатися вітчизняними та зарубіжними вченими ХХІ століття (Мерчанський В., Ключко В., Горячук В., Ліаргovas П., Момая К., Антонок Л., та інші). Виділення інноваційної складової конкурентоспроможності як окремої детермінанти відбулося порівняно нещодавно, кінець ХХ – початок ХХІ століття [1]. Причиною тому став швидкий розвиток науково-технічного прогресу, оптимізація діяльності та скорочення видатків підприємств за рахунок впровадження новітніх технологій, заміна людського фактору механізованим. Поява та генезис поняття інновації та інноваційної детермінанти міжнародної конкурентоспроможності вивчався такими представниками економічної думки як Барлетт А. та Гхошал С., Доз І. та Прахалад Ж., Хамел Г., що акцентували свою увагу на інтернальних факторах виробничого процесу, таких як вдала структура, освіченість персоналу, готовність до впровадження інноваційних рішень. Дані вчені визначили їх як ключові у конкурентоспроможності підприємства [2]. Сьогодні наразі інноваційна складова конкурентоспроможності вивчається такими українськими та іноземними вченими як Швиданенко О., Антонок Л., Тараненко І., Черваньов Д., Жилінська О., Момая К., Десперу Д., Ліаргovas П., Скандаліс К. тощо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Як бачимо, інноваційна детермінанта міжнародної конкурентоспроможності підприємства фігурує у великій кількості видань, питання актив-

но вивчається багатьма вченими, науковці розглядають його з різних кутів зору, всебічно охопити його наразі не можливо так як інноваційна детермінанта не є статичною та постійно змінюється. Дана робота теж має на меті дослідити інноваційну складову конкурентоспроможності та знайти відповідь на не вирішену частину загальної проблеми інноваційної детермінанти, а саме на якому етапі виробничого процесу залучення інноваційної складової буде найбільш ефективним. Яка з форм інновації як конкурентної детермінанти є найбільш ефективною та широковживаною.

Мета статті. Отже, метою роботи є аналіз відкритих даних трьох обраних різногалузевих підприємств, основним критерієм відбору яких був успішний фінансовий результат на 2013 р., задля оцінки найбільш ефективних шляхів імплементації інноваційної складової у часовому циклі життя підприємства.

Виклад основного матеріалу. Із великої кількості новітніх публікацій вчених, маємо зосередити увагу на наступних викладених нижче.

Купцов М. у своїй праці «Інновації як основа конкурентоспроможності підприємства» зазначає, що постіндустріальне суспільство змінює значущість основних детермінант із капіталу на інтелектуальний капітал, із доступу до ринків збуту до безперервного навчання (Табл. 1). Діяльність підприємств зазнає суттєвих змін за рахунок глобалізації процесів та залучення технологій, що пришвидшують їх розвиток.

Таблиця 1

Зміна характеристики економічної діяльності від доіндустріального до постіндустріального суспільства

Доіндустріальне суспільство	Індустріальне суспільство	Постіндустріальне суспільство
Земля	Праця	Знання
Природні ресурси	Капітал	Інтелектуальний капітал
Населення	Доступ до ринків збуту	Безперервне навчання
Сільське господарство, лісництво, добування корисних копалин	Виробництво	Сфера послуг

Джерело: [3]

Висловлюється думка, що інновація може стати конкурентною перевагою підприємства тільки у комплексі з іншими факторами, імплементація інновації йде паралельно основному процесу виробництва, не передуючи йому.

Іванова Е. у своїй праці «Інновації як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств»

вивела наступну структуру етапів досягнення успіху в конкуренції підприємств:

Рис. 1. Етапи досягнення успіху у конкурентній боротьбі

Джерело: [4]

Стверджується, що інновації у будь-якій галузі імплементуються тільки після більш значущих факторів, таких як стратегічне управління, конкурентні та технологічні переваги. Тільки після вдалого впровадження першочергових, вчасне залучення інноваційної детермінанти дасть необхідний позитивний результат на діяльність суб'єкта господарювання.

Праслов А. у своїй статті «Класифікація інновацій та їх сутність» стверджує, що з точки зору прив'язки до окремої сфери діяльності, інновації можна поділити на технологічні, виробничі, торговельні та соціальні [5]. Автор вважає, що конкурентоспроможність підприємства напряму залежить від його інноваційного потенціалу та швидкості його впровадження, чим раніше – тим ефективніше. Імплементация інноваційної складової передуює процесу основного виробництва.

За даними Індексної методології Делойт, викладеної у звіті «Глобальний Виробничий Індекс Конкурентоспроможності, 2013 р.», виділено 40 значущих складових конкурентоспроможності підприємства. Перші дві із рівнями 10.00 та 8.82, відповідно, зайняли «якість та можливість ефективної наукової роботи інженерів та науковців» та «якість та доступність робочої сили» [6]. Отже, простежується суттєва значущість даної детермінанти у постіндустріальному суспільстві, що має очікуваний ефект і на мікрорівні окремих економічних одиниць.

За даними Конференції з Торгівлі і Розвитку ООН «Топ-100 нефінансових ТНК світу, ранжированих за іноземними активами» станом на червень 2014 р., Топ-3 стали ТНК «Дженерал Електрик», «Роял Датч/Шелл» та «Тойота Моторс» (див. табл. 2).

«Дженерал Електрик» є однією із 12 фірм, що зазнали первинного індексування Доу Джонс в 1896 р. [8]. «Дженерал Електрик» – єдина з них, що

все ще індексується. Більше ніж сторіччя успішної виробничої діяльності було досягнуто шляхом постійного інноваційного росту. Основа вдалої роботи «Дженерал Електрик» – постійна безперервна продуктова інновація. Кофін Ч., керівник компанії до 1922 р., притримувався тактики активного та швидкого залучення інновацій, що йшли паралельно із агресивним захистом патентів підприємства. В 1900 р. Кофін відкрив перший Науково-дослідницький центр, що успішно завершив процес створення системи освітлення лампами розжарювання. Дана технологія гарантувала «Дженерал Електрик» швидкий подальший розвиток. У звітах починаючи із 1982 р., року фактичного запуску виробничого процесу підприємства, до 2011 р. маємо прямі та опосередковані посилення на інноваційні стратегії, процес їх імплементации був безперервним та впроваджувався паралельно із основним процесом виробництва. На даний момент компанія володіє науково-дослідницькими центрами не тільки на території США, але і за її межами (Бразилія, Китай, Німеччина та Індія) у кількості більше 10 одиниць. Результатом впровадження інноваційної складової у комплексі із іншими факторами стали наступні успішні показники діяльності компанії на 2012 р.: операційний прибуток 147 млрд. дол. США, ріст в індустріальному сегменті +10%, кожен рік патентуються близько 2000 інновацій, рентабельність інвестицій 11,7%. «Дженерал Електрик» в 2013 р. зайняла 1 місце у списку самих етичних компаній світу.

«Роял Датч/Шелл» почала свій виробничий процес в США, як на новому ринку збуту продукції, із операцій купівлі – продажу імпортованого із Суматри бензину в 1912 р. [9]. Конкурентною перевагою компанії була ціна на товар, яка була порівняно нижчою. Із виручених із продажу коштів, «Роял Датч/Шелл» заснувала дочірню компанію «Роксана Петролеум» в 1912 р., що виробляла нафту. Компанія не інвестувала в інноваційні розробки суттєві кошти, її стратегією на етапі розвитку підприємства було не покращення якості продукту, а захоплення нових ринків збуту за рахунок жорсткої підприємницької експансії та диверсифікації виробленого товару. Необхідність впровадження інновацій з'явилася лише в 1928 р., за десять років після заснування, «Роял Датч/Шелл» у своєму філіалі в США заснувала перший науково-дослідницький центр із нафтохімічних досліджень. Даний проміжок часу обумовлюється тим, що «Роял Датч/Шелл» не мала необхідного рівня вільних коштів для інвестування в інновації. 1928 р. для компанії став визначним. Науково-дослідницький центр підприємства винайшов новий процес виробництва хімічних речовин для бензину – із харчових та технічних відходів. Дане відкриття гарантувало «Роял Датч/Шелл», в свою чергу, швидку та остаточну експансію в даному ринковому сегменті. В 1929 р. бензин «Роял Датч/Шелл» був основним на всій

Таблиця 2

Топ-100 нефінансових ТНК світу, ранжированих за іноземними активами

№ п-п	Корпорація	Країна створення	Галузь	Активи, млн. дол. США		Рівень продаж, млн. дол. США		Зайнятість, од. працівників	
				Іноземні	Загальні	Експорт	Загальний об'єм	У філіях за кордоном	Загальна
1	Дженерал Електрик	США	Електрика	331160	656560	74038	142937	135000	307000
2	Роял Датч/Шелл	Великобританія	Нафтова	301898	357 512	275651	451235	67000	92000
3	Тойота Моторс	Японія	Автомобілебудування	274380	403088	171230	256380	137000	333498

Джерело: [7]

території США. Дана експансія на новий ринок голландсько-британської компанії була неможливою без імплементації інноваційної складової, мала місце продуктова інновація як і в попередньому випадку. На сьогодні «Роял Датч/Шелл» здійснює виробничу діяльність в більш ніж 140 країнах світу, в США її дочірня компанія з штаб-квартирою у м. Х'юстон, штат Техас, є одним з найбільших підприємств «Роял Датч/Шелл». Результатом впровадження інноваційної складової у комплексі із іншими факторами стали наступні успішні показники діяльності компанії на 2013 р.: виручка 451,2 млрд. дол. США, дохід 16,5 млн. дол. США, чисті капітальні інвестиції 44 млрд. дол. США, інвестиції у дослідження та розробки 1,3 млрд. дол. США.

«Тойота Моторс» – найбільша японська компанія, що почала свій історичний рух на шляху становлення в 1933 р., заснувавши відділ з автомобілебудування на підприємстві, профілюючим товаром якого були автоматичні ткацькі станки [10]. «Тойота Моторс» відділилася та почав самостійну діяльність в 1937 р. Компанія здійснювала безперервне залучення інноваційної складової. В 1930 р. «Тойота Моторс» першим вдався до розробки автомобілів із бензиновим двигуном. В 1934 р. компанія виробила свій піонерний двигун типу А, котрий був використаний в першій моделі пасажирського автомобіля А1 в травні 1935 р. На даний момент компанія акцентує свою діяльність на товарній інновації у розрізі її екологічності, переходу від бензину до дизельного палива, розробці машин на електричних двигунах. Машинобудування – галузь, що завжди пов'язана із жорсткою конкуренцією, а саме покращенням технічних характеристик продукту, оптимізацією споживання пального, ергономічністю та економічністю дизайну продукту тощо. «Тойота Моторс» залучала продуктову інновацію від початку своєї діяльності та продовжує свою діяльність у цьому ключі, що гарантує їй третє місце у Топ-100 нефінансових ТНК світу. Підтвердженням тому є фінансові результати компанії станом на 3й квар-

тал 2014 р.: виручка 217,5 млрд. дол. США, інвестиції у дослідження та розробки 7,71 млн. дол. США.

Висновки і пропозиції. Отже, беручи до уваги все вищезазначене, треба відмітити, інноваційна детермінанта конкурентоспроможності прогресує у своїй значущості із розвитком постіндустріального суспільства. Із-за швидкого розвитку та віртуалізації економічного середовища, інноваційна детермінанта набуває ключового значення в діяльності підприємств як на мікро-, так і на макрорівнях.

Головною формою інновації є продуктова інновація, що є найбільш вираженою у діяльності великих ТНК. Продуктова інновація має на меті виробництво товару із новими або покращеними характеристиками задля збільшення загального попиту на товари конкретної економічної одиниці. Диверсифікація із залученням продуктової інновації також необхідна для мінімізації ризиків як у короткостроковій так у довгостроковій перспективі роботи підприємства.

Визначення періоду імплементації інноваційного процесу на підприємствах є індивідуальним явищем. Підтвердженням фактом є залежність ефективності виробництва та зростання продажу товарів від впровадження інновацій та патентування технологій, дані явища є прямо пропорційними. Чим швидше впроваджуються новітні технології, тим більш оптимізованим буде процес виробництва, тим ефективніший буде кінцевий результат діяльності.

Пропозицією для національного виробника може стати якомога більший моніторинг новітніх тенденцій та інноваційних рішень підприємств того самого профілю в розвинутих країнах. У глобалізованому суспільстві доступ до інформації набагато швидший, що дозволяє корегувати діяльність підприємств з огляду а новітні інноваційні тенденції. Беручи до уваги складну економічну ситуацію в державі, продуктові інновації та їх активне залучення в підприємницьку діяльність національного виробника наразі можливе лише у випадку залучення іноземних інвестицій.

Список літератури:

1. Тараненко І.В. Інноваційна конкурентоспроможність країн у сучасних умовах глобалізації: монографія / І. В. Тараненко; Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля. – Дніпропетровськ, 2013. – С. 154.
2. Depperu D. Analyzing international competitiveness at the firm level: concepts and measures [Electronic Resource] // P. 5. – Mode of access: URL http://www.researchgate.net/publication/228681715_Analyzing_international_competitiveness_at_the_firm_level_concepts_and_measures/links/02e7e52031fae57208000000 – Title from the screen.
3. Кушдов М.М. Інновації як основа конкурентоспроможності підприємства [Електронний ресурс] // Современная конкуренция. – 2007. – № 5. – С. 2. – Режим доступу: URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/innovatsii-kak-osnova-konkurentosposobnosti-predpriyatiya>
4. Иванова Е.А. Інновації як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств [Електронний ресурс] // Вестник Таганрогского института управления и экономики. – 2010. – № 1. – С. 2. – Режим доступу : URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/innovatsii-kak-faktor-povysheniya-konkurentosposobnosti-predpriyatiy>
5. Праслов А.А. Классификация инноваций и их сущность [Електронний ресурс] // Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. – 2007. – № 37/ – Т. 14 – С. 6. – Режим доступу : URL: <http://cyberleninka.ru/article/n/klassifikatsiya-innovatsiy-i-ih-suschnost>
6. Deloitte. Global Manufacturing Competitiveness Index 2013 [Electronic Resource] // Council on Competitiveness. – P. 51. – Mode of access: URL: http://www.deloitte.com/assets/Dcom-UnitedStates/Local%20Assets/Documents/us_pip_GMCI_11292012.pdf
7. UNCTAD. Web table 28. The world's top 100 non-financial TNCs, ranked by foreign assets, 2014 [Electronic Resource] // UNCTAD. – P. 1. – Mode of access: URL: [http://unctad.org/en/pages/DIAE/World%20Investment%20 Report/Annex-Tables.aspx](http://unctad.org/en/pages/DIAE/World%20Investment%20Report/Annex-Tables.aspx)
8. Downie H. and McMurray A. General Electric's Lessons in Product Innovation [Electronic Resource] // Proceedings of the 19th International Business Research Conference. – 2013. – P. 1. – Mode of access: URL: <http://www.strategy-business.com/article/re00222?pg=0> – Title from the screen.
9. Shell Oil Company – Company Profile, Information, Business Description, History, Background Information on Shell Oil Company [Electronic Resource] // Mode of access: URL: <http://www.referenceforbusiness.com/history2/23/Shell-Oil-Company.html> – Title from the screen.
10. Toyota: A story driven by innovation [Electronic Resource] // Mode of access: URL: <http://www.saudigazette.com.sa/index.cfm?method=home.regcon&contentid=20140920218780> – Title from the screen.

Берестецкая П.В.

Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕТЕРМИНАНТА МЕЖДУНАРОДНОЙ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРОИЗВОДИТЕЛЯ

Аннотация

Теоретически исследовано классификацию видов инновационной конкурентоспособности в разрезе новейшей профильной литературы. Проанализировано влияние инновационной составляющей на производственный процесс как одной из его основных детерминант. Проанализировано эффективность имплементации инновационной детерминанты и выделено этап, на котором ее введение наиболее эффективно.

Ключевые слова: инновация, конкурентоспособность, детерминанта, экономическая деятельность, научно-технический прогресс.

Berestetska P.V.

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

INNOVATIVE DETERMINANT OF INTERNATIONAL COMPATITIVENESS OF MANUFACTURER

Summary

Theoretically explored innovation competitiveness type classification in scope of nowadays literature. Influence of innovation component on manufacturing process as one of the main current component is being traced. Efficiency of innovation determinant implementation is being analyzed, allocated the step, when innovation implementation has most of the effect.

Keywords: innovation, competitiveness, determinant, economic activities, scientific and technological progress.

УДК 336.71:658.016.7(477)

ФІНАНСОВЕ ОЗДОРОВЛЕННЯ БАНКІВ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

Білоус С.В.

Харківський інститут банківської справи
Національного банку України

У статті досліджується як проводиться фінансове оздоровлення комерційних банків, особливості його застосування. Звертається увага на процедури фінансового оздоровлення або реорганізації банків як системи заходів щодо стабілізації діяльності банку. Основні причино-наслідкові зв'язки, що мають місце у процесі банкрутства та подальшого оздоровлення банку. Розглянуто заходи щодо фінансового оздоровлення банку. А також випадки, в яких приймається рішення про фінансове оздоровлення або реорганізацію банку.

Ключові слова: фінансове оздоровлення, санація, банкрутство, реорганізація, ліквідація, платоспроможність.

Постановка проблеми. За довгий час існування банківської системи України кожен рік багато банків зазнають негативного впливу від різних факторів, що в свою чергу спричиняють ліквідацію та банкрутства банків. Внаслідок цього збільшується кількість втрачених банків, а головне, що ця кількість продовжує зростати і на даний час існує 167 банків, що мають банківську ліцензію.

Через економічну кризу, яка була в 2008-2009 роках, відбулась нестійкість банківської системи України і проявилось це на значному зменшенні прибутковості фінансових установ та збитковості банків. Внаслідок цього банки не в змозі підтримувати свою ліквідність, рівень капіталу та платоспроможність. Навіть великі фінансові установи не витримали таких випробувань. І тому для стабілізації банківської системи України, платоспроможності банків та утримання ліквідності на одному рівні Національний банк України був вимушений застосувати всі приємусові та не приємусові заходи впливу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Слід зауважити, що мало досліджень проводяться щодо визнання банківської установи неплатоспроможною, ліквідації та банкрутства банків, а також і в сфері нормативного забезпечення. Такі науковці, як Р. Бурганов, Ф. Еванс, П. Гохан, А. Мороз, Ю. Нікітін, М. Савлук, А. Турбанов [3], Е. Шабалін, В. Білошапка, А. Тютюнник, С. Онисько, І. Лютий, І. Ніконова та інші, досліджували сучасні методи та форми уникнути краху комерційних банків, а також теоретичні аспекти щодо фінансового оздоровлення.

Також, варто відмітити, що багато питань залишаються невизначеними про вибір методів фінансового оздоровлення банків та їх ефективності.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є аналіз сучасного стану банків, в яких можна провести процедуру фінансового оздоровлення, або у разі її неможливості – банкрутства та ліквідації, на основі вітчизняного досвіду.